

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a személyesen eljáró I. rendű, II. rendű és III. rendű felperesnek a jogtanácsos által képviselt Budapesti Rendőr-főkapitányság (1139 Budapest, Teve u. 4-6.) alperes ellen szolgálati idő kedvezményes számítása iránt a Fővárosi Munkaügyi Bíróságon 8.M.3955/2008. szám alatt megindított és a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 49.Mf.637.134/2009/2. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen az alperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Bíróság 49.Mf.637.134/2009/2. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 8.M.3955/2008/6. számú ítéletét megváltoztatja és a felperesek keresetét elutasítja.

Kötelezi a felpereseket, hogy személyenként fizessenek meg 15 napon belül az alperesnek 25.000 (huszonötezer) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az állam javára felhívásra 55.000 (ötvenötezer) forint első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s :

A felperesek az alperes Központi Ügyeleti Főosztály Akció Osztály III. Műveleti Alosztály szolgálati helyen teljesítettek hivatásos szolgálatot, az I. rendű felperes járőrvezető, majd nyomozótiszt-helyettes, a II. rendű felperes nyomozótiszt-helyettes, a III. rendű felperes pedig kiemelt főnyomozó beosztásban.

A szolgálati panaszának elutasítását követően benyújtott keresetében az I. rendű felperes 2001. július 1-je és 2005. december 31-e, a II. és III. rendű felperesek 1996. szeptember 1-je és 2005. december 31-e közötti szolgálati idejük 1,2-szeres számítására való jogosultságuk megállapítását kérték arra való hivatkozással, hogy a megjelölt időtartam alatt fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásban teljesítettek szolgálatot.

Az alperes ellenkérelme jogalap hiányában a kereset elutasítására irányult.

A Fővárosi Munkaügyi Bíróság a Fővárosi Bíróság 55.Mf.630.534/2008/3. számú végzése folytán megismételt eljárásban meghozott 8.M.3955/2008/6. számú ítéletében megállapította, hogy az I. rendű felperes 2001. július 1-jétől, a II. és a III. rendű felperesek pedig 1996. szeptember 1-jétől 2005. december 31-éig teljesített szolgálati idejük 1,2-szeres szorzóval történő számítására jogosultak.

A munkaügyi bíróság jogi álláspontja szerint a felperes keresete a Hszt. 329. § (1) bekezdés c) pontja és a Hszt. végrehajtásáról szóló 140/1996.(VIII.31.) Korm. rendelet (R.) 22. §-a alapján megalapozott.

Az ítélet indokolása szerint az R. 22. §-ában felsorolt feltételek nem konjunktív feltételek, így három különböző vagylagos feltétel bekövetkezése esetén állapítható meg a fokozottan veszélyes szolgálati beosztás betöltése, és ezen feltételek közül csupán az egyik az egészségkárosító kockázatok között végzett beosztás, amely esetében vizsgálni kell az R. 25. § (1) bekezdésében előírtak teljesülését is.

A munkaügyi bíróság az Akció Osztály Ügyrendjéből idézte az osztály szervezetében működő I-IV. Műveleti Alosztályok által ellátandó feladatokat, és a per anyagává tette az azonos tárgyú ügyekben keletkezett tanúmeghallgatási jegyzőkönyveket (8.M.3164/2008/6., 22.M.131/2008/12., 29.M.4536/2007/16., 30.M.4610/2007/14.). Így T. I. tanúvallomását, aki 1999. április 11-éig volt az Akció Osztály vezetője, K. A. L. tanúvallomását, aki 2005. február 7-éig volt az Akció Osztály vezetője, valamint a Központi Ügyeleti Főosztály vezetőjének, N. A. T.-nak a tanúvallomását. Megállapította, hogy az Akció Osztály munkatársai éves szinten kb. 1500-1600 személyes szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítottak, amelyek között jelentős számban kiemelt bűncselekmények kapcsán történt tettenérések is voltak. Mindezekből azt a következtetést vonta le, hogy a felperesek által végzett tevékenység a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl életveszéllyel is járt, ezért a felperesek a 140/1996.(VIII.31.) Korm. rendelet (R.) 22. §-ának első fordulata alapján, miszerint a szolgálati tevékenység a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl életveszéllyel is járhat, önmagában jogosultak a szolgálati idejük kedvezményes számítására.

Ezen túlmenően azonban a bíróság az R. 1. számú mellékletének 5. pontjában foglaltak megvalósulását is vizsgálta, amely a pszichikai ártalom fogalmát tartalmazza. E körben a munkaügyi bíróság arra a

megállapításra jutott, hogy az azonnali beavatkozás érdekében a felperesek a szolgálatuk során állandó készenléti helyzetben voltak, hiszen bármelyik pillanatban kaphattak olyan utasítást, hogy kiemelt bűncselekmények helyszínére kell menniük, és ott teljesen ismeretlen helyzetben azonnal intézkedniük kell a bűncselekmény elkövetőinek elfogása érdekében. A felperesek a perbeli időszakban különleges bevetési pótlékban részesültek, mellyel az alperes elismerte, hogy a különlegesen veszélyes szolgálati feladatokat közvetlenül ellátó állományhoz tartoztak. Ez a helyzet a teljes szolgálatteljesítési idő tartama alatt fennállt, ezért esetükben az R. 25. § (1) bekezdésében meghatározott feltétel is megvalósult, vagyis a felperesek a szolgálatukat a szolgálatteljesítési idő több mint 50 %-ában egészségkárosító kockázatok között végezték.

Az alperesnek erről az R. 64. § (1) bekezdésében foglaltak szerint nyilvántartást kellett volna vezetnie, azonban eltérő álláspontja miatt azt elmulasztotta, amely viszont a felperesek terhére nem értékelhető.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság a 49.Mf.637.134/2009/2. számú ítéletében a Pp. 254. § (3) bekezdésében foglaltak alkalmazásával helyes indokaira tekintettel helyben hagyta. Hangsúlyozta, hogy a megismételt eljárásban a felperesek megfelelően bizonyították a kereseti kérelmük jogalapját (Pp. 164. § (1) bekezdés).

Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, a munkaügyi bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperesek keresetét elutasító határozat meghozatalát, valamint a felpereseknek a költségeiben való marasztalását kérte.

Az alperes érvelése szerint nem megalapozott az eljáró bíróságoknak az a megállapítása, miszerint a felperesek beosztása az R. 1. számú mellékletének 5. pontjában szereplő egészségkárosító kockázatnak (pszichikai ártalomnak) kitett beosztásnak minősíthető. Emellett figyelmen kívül hagyták az R. 25. § (1) és 23. § (1) bekezdés szerinti azon rendelkezést, amely a szolgálati idő kedvezményes számítására való jogosultságot az egészségkárosító kockázatok között töltött szolgálatteljesítési idő meghatározott mértékéhez köti.

A II. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelmében részletesen ismertette az Akció osztály által ellátott feladatokat, és jogszabálysértés hiányában a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem a következők szerint alapos.

A per tárgyát 1996. szeptember 1-je és 2001. július 1-je, valamint a 2005. december 31-ig terjedő időszak képezte. Nem hagyható ezért figyelmen kívül, hogy a felperesek a szolgálati viszonyban eltöltött ezen idejük kedvezményes számítását csak akkor igényelték, amikor a vonatkozó törvényi és végrehajtási jogszabály már módosult, és ennek következtében a szolgálati idejük 1,2-szeres számítására utóbb, 2006. január 1-jétől kezdődően jogosulttá váltak. Minthogy ezt megelőzően az adott ügyben alkalmazandó jogi szabályozás hatálya alatt a felperesek a szolgálati viszonyban töltött idejének számítását egyáltalán nem vitatták, a perben nem volt lényegtelen kérdés, hogy a Hszt. - kereseti kérelem jogalapjaként megjelölt - 329. § (1) bekezdés c) pontja miként változott a korábbi szabályozáshoz képest.

A Hszt. 2006. január 1-ig hatályos - a perben alkalmazandó - 329. § (1) bekezdés c) pontja szerint a 326. § (1) bekezdésében meghatározott szempontból a szolgálati viszonyban eltöltött időt 1,2-szeresen kell számítani rendszeres csapatkiképzést folytató szervezetek állományának, harcálláspontokon, a földfelszín alatt szolgálatot teljesítőknek, a büntetés-végrehajtási szervezeteknél a fogvatartottakkal közvetlenül folyamatosan foglalkozó állomány tagjainak, valamint a fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban szolgálatot teljesítőknek.

A Hszt. ezen rendelkezését 2006. január 1-től a 2005. évi CLXXIX. törvény 18. §-a akként módosította, hogy 1,2-szeresen a földfelszín alatt szolgálatot teljesítőknek, a fogvatartottakkal közvetlenül folyamatosan foglalkozó állomány tagjának, valamint a fokozott igénybevétellel járó beosztásokban szolgálatot teljesítő végrehajtói feladatokat ellátó állománynak szolgálati viszonyban eltöltött idejét kell számítani. A 2005. évi CLXXIX. törvény 18. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint „a legnehezebb körülmények között szolgálatot teljesítő végrehajtó állomány illetményen kívüli juttatásainak kiterjesztését szolgálja a törvény, azzal, hogy a szolgálati idő kedvezményes számításának lehetőségét a konkrét rendvédelmi feladatokat végző teljes állományra kiterjeszti”.

Az előbbieket szerint tehát a szolgálati viszony kedvezményes számításának jogalapját a Hszt. 329. § (1) bekezdés c) pontja - felperesek által hivatkozott - utolsó fordulata szerint 2006. január 1-jét megelőzően (azaz a per tárgyát képező időszakban) „a fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban” történő

szolgálatteljesítés, míg 2006. január 1-jét követően „a fokozott igénybevétellel járó beosztásokban szolgálatot teljesítő végrehajtói feladat” ellátása teremtette meg. Következésképp megállapítható, hogy 2006. január 1-jét megelőzően a törvény a szolgálati idő 1,2-szeres számítását illetően jóval súlyosabb feltételt szabott, amittől nem lehet eltekinteni, és a perben épp azt kellett a bíróságoknak vizsgálni, hogy a felperesek ténylegesen és kétséget kizáróan megfeleltek-e a 2005. december 31-e előtti peresített időszakban ennek a szigorú törvényi feltételnek.

Nem vitásan az alperes a perbeli időszakban különleges bevetési pótlékot folyósított a felperesnek. A R. 50. § (1) bekezdése szerint a különleges bevetési pótlék a különlegesen veszélyes szolgálati feladatok ellentételezésére, továbbá e feladatok végrehajtásához szükséges folyamatos intenzív felkészülés ösztönzésére szolgál, kizárólag az ilyen jellegű tevékenységet közvetlenül ellátó állomány részére. A perben ezért az alperes által sem volt vitatott, hogy a felperesek különlegesen veszélyes szolgálati feladatokat is elláttak. Ilyen szolgálati feladat ellátásából önmagában azonban még nem következik a fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásban való szolgálatteljesítés megállapíthatósága.

Az R. 22. §-a értelmében a Hszt. alkalmazásában fokozottan veszélyesnek az a szolgálati beosztás minősül, amelynek ellátásával kapcsolatos szolgálati tevékenység - a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl - életveszéllyel is járhat, illetve egészségkárosító kockázatok között kerül végrehajtásra, vagy a védelem csak egyéni védőeszköz állandó vagy tartós használatával valósítható meg. E beosztások körét a Hszt. 342. § (1) bekezdés d) pont felhatalmazása alapján az R. 1. számú melléklet tartalmazza. Az R. 25. § (1) bekezdése az 1. számú mellékletben meghatározott beosztásokban szolgálatot teljesítők szolgálati idejének 1,2-szeres számításához pedig további feltételként írja elő, hogy az egészségkárosító kockázatok között töltött szolgálatteljesítési idő elérje az R. 23. § (1) bekezdésében meghatározott mértéket, azaz a napi szolgálatteljesítési idő több, mint 50 %-át.

Tévedett a munkaügyi bíróság, amikor a jogszabályi környezetből kiragadva arra vont le jogkövetkeztetést, miszerint a R. 22. §-a a perbeli időszakban azon szolgálati beosztás betöltőjét, amelynek ellátásával kapcsolatos tevékenység megállapíthatóan - a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl - életveszéllyel is járhat - minden további körülmény vizsgálatától függetlenül a szolgálati ideje kedvezményes számítására jogosította. A munkaügyi bíróság a hivatásos állomány különleges bevetési pótlékban részesülő tagját önmagában ezen az alapon ekként minősítette, amely jogi álláspont jogsértő. Az irányadó jogszabályok rendszertani elhelyezése ugyanis a jogértelmezés során nem hagyható figyelmen

kívül, és csak a jogszabályok egymással való összevetése alapján vonható le helytálló és megalapozott jogkövetkeztetés.

A R. 22. §-ában megfogalmazott feltételek nem önálló feltételek. Arra, hogy a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl mely esetben állapítható meg a Hszt. perben hatályos 329. § (1) bekezdés c) pontja utolsó fordulata szerinti fokozott veszély, a R. 1. számú melléklete alapján lehet következtetést levonni.

A munkaügyi bíróság szerint a felperesek beosztása azért minősült fokozottan veszélyesnek, mert megvalósultak az R. 1. számú melléklet 5. pontja szerinti „pszichikai ártalmak”.

Az R. 1. számú melléklete - bár címe szerint „az egészségkárosító kockázatoknak kitett beosztások jegyzéke”, de megállapíthatóan nem meghatározott beosztásokat sorol fel, hanem a veszélyeztető tényező megnevezése mellett általánosságban körülírja azt a szolgálati tevékenységet, amely ilyenként minősülhet. Az eljáró bíróságok által értékelt 5. pont szerinti „pszichikai ártalmak” alatt kell érteni olyan szolgálati tevékenységet, amelyet életet, testi épiséget, szellemi egészséget, szabadságot jelentős mértékben veszélyeztető helyzetben folyamatosan kell végezni, vagy fokozott szellemi koncentrációt igényel, illetve olyan állandó készenléti helyzet, amelyben a bekövetkező feladat végrehajtására azonnali, felkészülési idő nélkül való beavatkozást kell biztosítani.

A Legfelsőbb Bíróság szerint egymagában az még nem jogszabálysértő, hogy az Akció Osztály Ügyrendje és a tanúvallomások alapján a munkaügyi bíróság arra vont le jogkövetkeztetést, hogy a felperes esetében fennállt olyan állandó készenléti helyzet, amelyben a bekövetkező feladat végrehajtására azonnali, felkészülési idő nélkül való beavatkozást kellett biztosítani. Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül és értékelni is szükséges, hogy a perbeli időszakban hatályos - többek között a fegyveres szervek hivatásos állományának egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról szóló - jogszabályok a járőrvezető, a nyomozó-helyettes és a főnyomozó beosztásba tartozó személyeket nem nevesítette a rendőrségnél akként, hogy munkavégzésük során fokozott és tartós egészségi és pszichés terhelésnek vannak kitéve [33/1997.(V.13.) BM-IM-TNM együttes rendelet, 21/2000.(VIII.23.) BM-IM-TNM együttes rendelet alkalmassági követelmények 5. számú függeléke].

Nem értett egyet a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet azon álláspontjával sem, hogy a veszélyes körülmények között végzett tevékenység időtartamáról való nyilvántartás hiányából megalapozott következtetést lehetne levonni - megfelelő perbeli bizonyítékok hiányában - a felperesek igényének megalapozottságára. Az pedig a perben nem nyert bizonyítást, hogy a felperesek esetében a fokozott igénybevétel és veszély a napi szolgálat-teljesítési idő több, mint

50 %-ában valóban fennállt, ilyen következtetés az ügyrendből és Tólas István tanúvallomásából önmagában nem volt levonható.

A Hszt. perben alkalmazandó 329. § (1) bekezdésének c) pontja a szolgálati idő kedvezményes számítását, az 1,2-szeres szorzó alkalmazását illetően nem konkrét beosztásokat, hanem kifejezetten veszélyes szolgálatteljesítéseket sorolt fel. Ezért annak utolsó fordulója alapján általánosságban meghatározott „fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban szolgálatot teljesítőnek” is csak az minősíthető, aki az azt megelőző felsorolás szerinti („legnehezebb körülmények között szolgálatot teljesítő végrehajtói állomány”) minőséggel azonosan, azzal egyensúlyban ténylegesen fokozott igénybevételnek és veszélynek volt kitéve a beosztása ellátása során, azaz megfelelt a jogszabályban meghatározott együttes feltételeknek. Ez a perbeli esetben pedig nem volt megállapítható. A Hszt. végrehajtási rendeletében foglaltak ettől eltérő, kiterjesztő értelmezése ezért jogsértő.

A felperesek igényéről a perbeli időszakban hatályos jogszabályok alapján kellett döntenie. Azon körülmény folytán, hogy a Hszt. vonatkozó rendelkezése utóbb – a miniszteri indoklásban foglalt megfontolásból – módosult, nem ad alapot a Hszt. korábbi rendelkezésének, megelőzően az állomány tagja által sem vitatott értelmezésétől eltérő alkalmazására és visszamenőleges igényérvényesítésre.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, a munkaügyi bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperesek keresetét elutasította.

A pereszes felpereseket kötelezte a Pp. 78. § (1) bekezdésének alkalmazásával az alperes együttes első, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére, míg a felperesek együttes első, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján – a 73/2009.(XII.22.) IRM rendelet 7. § (1) bekezdésére is figyelemmel – köteles, melynek mértékét a Legfelsőbb Bíróság az Itv. 43. § (5) bekezdése, valamint a 39. § (3) bekezdés b) és d) pontja szerint állapította meg.

Budapest, 2011. október 5.

Dr. Tólné dr. Molnár Erika s.k. a tanács elnöke,
Dr. Földényi Gyuláné s.k. előadó bíró,
Dr. Stark Marianna s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bíróági tisztviselő